

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА
БРАТИСЛАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. КОМЕНСЬКОГО (СЛОВАЧЧИНА)
НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР АГРОІНЖЕНЕРІЇ (РЕСПУБЛІКА КАЗАХСТАН)
ТАШКЕНТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА УЗБЕКИСТАН)
УКРАЇНСЬКИЙ ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ» НДЛГА ІМ. Г.М. ВИСОЦЬКОГО
ВО «УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ»
ФІЛІЯ «БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДСГП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ДСЛП «КИЇВЛІСОЗАХИСТ»
ГО «ЛІСОВІ ІНІЦІАТИВИ І СУСПІЛЬСТВО»**

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

**«СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ЛІСІВНИЧОЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ВИРОБНИЦТВА»**

14 квітня 2023 року, м. Біла Церква

Біла Церква
2023

Сучасний стан, проблеми і перспективи лісівничої освіти, науки та виробництва: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Біла Церква, 14 квітня 2023 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2023. – 168 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., ректор БНАУ, д-р екон. наук, проф.

Варченко О.М., проректор з наукової та інноваційної діяльності БНАУ, д-р. екон. наук, проф.

Димань Т.М., проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності БНАУ, д-р с.-г. наук, проф.

Хахула В.С., декан агробіотехнологічного факультету БНАУ, канд. с.-г. наук, доц.

Хрик В.М., завідувач кафедри лісового господарства БНАУ, д-р пед. наук, доц.

Олешко О.Г., начальник редакційно-видавничого відділу, канд. с.-г. наук, доц.

Сера Б., Братиславський університет ім. Коменського, Словаччина, доктор філософії.

Кліц М., доцент кафедри лісівництва і генетики лісових дерев Інституту лісових досліджень, Польща, доктор габілітований.

Маматкулов А., керівник галузевого центру перепідготовки та професійного розвитку педагогічного колективу, Ташкентський державний аграрний університет, республіка Узбекистан, д-р. екон. наук, професор.

Алтибасв А.Н., завідувач лабораторії цифрових технологій і енергозабезпечення Науково-виробничого центру агроінженерії, республіка Казахстан, д-р. техн. наук, академік Міжнародної академії інформатизації.

Давиденко К.В., заступник директора Українського ордена «Знак пошани» НДІ лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького, канд. с.-г. наук, доц.

Мельниченко В.А., генеральний директор ВО «Укрдержліспроєкт».

Вітряк А.В., директор філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України».

Солоха С.М., директор ДСЛП «Київлісозахист».

Карабчук Д.Ю., голова правління та виконавчий директор громадської організації «Лісові ініціативи і суспільство», канд. с.-г. наук.

Іщук Л.П., професор кафедри садово-паркового господарства БНАУ, д-р біол. наук, проф.

Левандовська С.М., доцент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. біол. наук, доц.

Лозинська Т.П., доцент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. с.-г. наук, доц.

Соколенко К.І., асистент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. техн. наук.

Зелінський Б.В., асистент кафедри лісового господарства БНАУ, канд. с.-г. наук.

Кімейчук І.В., асистент кафедри лісового господарства БНАУ.

Відповідальні за випуск – **Олешко О.Г.**, начальник редакційно-видавничого відділу БНАУ, канд. с.-г. наук, доц.; **Мацкевич В.В.**, доцент кафедри лісового господарства БНАУ, д-р. с.-г. наук, доц.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний стан, проблеми і перспективи лісівничої освіти, науки та виробництва» (14 квітня 2023 року, Білоцерківський національний аграрний університет) до Організаційного комітету. Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <https://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

ЗМІСТ

Секція 1. АНАЛІЗ СТАНУ ЛІСОВОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Душечкіна Н.Ю. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ GPS ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ ВВЕДЕННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ ДАНИХ У ГІС ЛІСОВОГО КОМПЛЕКСУ.....	6
Зібцева О.В. ФАКТОРИ ВИБОРУ СТУДЕНТАМИ ЛІСІВНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ.....	9
Левандовська С.М. ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА У БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	11
Совгіра С.В. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ЛІСОВОГО КОМПЛЕКСУ.....	13
Совгіра С.В., Рабий М. П. ЛАНДШАФТНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ КАР'ЄРІВ В АГРОЛАНДШАФТАХ.....	17
Хрик В.М. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАТИВНО-МОДУЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	20

Секція 2. ЛІСОЗНАВСТВО І ЛІСІВНИЦТВО

Дмитрик П.М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СТАНУ ЯЛИЦЕВИХ ЛІСІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	23
Жежжун А. М. СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ТА НАУКОВІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ЛІСІВ СХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ.....	26
Івченко А. І. П'ЯТИХВОЙНІ СОСНИ ЯК ЛІСІВНИЧО-БОТАНІЧНИЙ ОБ'ЄКТ БОТАНІЧНОГО САДУ НЛТУ УКРАЇНИ.....	29
Лук'янець В.А., Румянцев М.Г., Тарнопільська О.М., Кобець О.В., Мусієнко С.І., Бондаренко В.В. ДОСВІД РЕКОНСТРУКЦІЇ МАЛОЦІННИХ МОЛОДНЯКІВ КОРИДОРНИМ СПОСОБОМ У ЛІВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	33
Novak A., Mazepa V. CLIMATOGENIC RESPONSE OF RADIAL GROWTH OF COMMON OAK (<i>QUERCUS ROBUR L.</i>) OF DIFFERENT ORIGIN IN UKRAINIAN WESTERN FOREST STEPPE.....	37
Парахненко В.Г., Гончарук В.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	40
Савушик М.П. ЗАПОЧАТКУВАННЯ ДОСЛІДІВ З ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ПЕРЕФОРМУВАННЯ У СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНАХ ДП «КЛАВДІЄВСЬКА ЛІСОВА НАУКОВО-ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ».....	42
Солошенко В.С., Мордатенко І.Л., Миронов В.М. ВИДИ РОДУ <i>RIBES L.</i> У ЛІСАХ УКРАЇНИ.....	45
Ткачук О.М., Зейналян А. М. ВПЛИВ АБІОТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ВСИХАННЯ ЯЛИНОВИХ ЛІСІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	47

Секція 3. ЛІСОВА ТАКСАЦІЯ, ЛІСОВПОРЯДКУВАННЯ

Мальон А.Л. ТОВАРНА СТРУКТУРА ПОХІДНИХ ЯЛИНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ В ГОРГАНАХ НА ПРИКДАДІ ВИГОДСЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	51
--	----

Секція 4. ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ І РЕКУЛЬТИВАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ

Грибович Є.С. МЕЛІОРАТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ ЛУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	54
Стрямець Г.В., Хомин І.Г., Ференц Н.М. ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ФЛОРИ НА ТЕРИТОРІЇ КАР'ЄРУ РАВА-РУСЬКОГО РОДОВИЩА КОРИСНИХ КОПАЛИН ПрАТ «МИКОЛАЇВЦЕМЕНТ».....	57

Секція 5. ЛІСОВЕ НАСІННИЦТВО, РОЗСАДНИЦТВО ТА ЛІСОВІ КУЛЬТУРИ

Гончарук В.В., Дружиніна А. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ РОДУ <i>CELTIS L.</i> ...	61
Єлісавенко Ю.А., Тарнопільський П.Б. ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО ІЗ ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ В УМОВАХ ДП «ВІННИЦЬКЕ ЛГ».....	64

Румянцев М.Г., Даниленко О.М., Тарнопільський П.Б., Мостепанюк А.А., Ющик В.С. ТАКСАЦІЙНІ ПОКАЗНИКИ ТА СТАН ШТУЧНИХ ДУБОВИХ МОЛОДНЯКІВ, СТВОРЕНИХ САДІННЯМ СІЯНЦІВ ІЗ ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ, У ДП «ХАРКІВСЬКА ЛНДС».....	68
Секція 6. ГЕНЕТИКА, СЕЛЕКЦІЯ, БІОТЕХНОЛОГІЇ В ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ	
Жадан І.В., Лось С. А., Торосова Л. О., Плотнікова О.М., Григорьєва В.Г. ОПРАЦЮВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЗИ ДАНИХ СЕЛЕКЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ГІС ТЕХНОЛОГІЙ.....	72
Шита О.П., Мацкевич В.В. ДЕКОНТАМІНАЦІЯ ПЕРВИННИХ ЕКСПЛАНТІВ <i>PRUNUS DULCIS</i> (Mill.) D.A.Webb.....	74
Терещенко Л.І. РОСТОВІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПЛЮСОВИХ ДЕРЕВ ВІКОМ ПОНАД 120 РОКІВ.....	77
Опалко О.А., Опалко А.І. АНТРОПОАДАПТИВНІСТЬ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ЯК БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	80
Секція 7. РЕКРЕАЦІЙНЕ ЛІСІВНИЦТВО	
Ковальчук Н.П., Шимчук Ю.П. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕКРЕАЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ ЛАНДШАФТІВ ВОЛИНІ.....	85
Пристапа І.В. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ШТУЧНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ОСТРОВА ХОРТИЦЯ.....	88
Секція 8. ЕКОЛОГІЯ, МОНІТОРИНГ І ОХОРОНА ЛІСІВ	
Андрєєва О. Ю., Гребенюк М.М., Дмитренко Д. В., Капінус І. В., Копитюк Т. М. СЕЗОННИЙ РОЗВИТОК ЗВИЧАЙНОГО СОСНОВОГО ПИЛЬЩИКА В УМОВАХ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ.....	90
Бельська О.В. СУЧАСНИЙ САНІТАРНИЙ СТАН СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ ПОЛІСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА.....	92
Біляк О.Б. ПЕРЕХІД УКРАЇНСЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА СТАЛІЙ РОЗВИТОК.....	94
Вітенко В. А., Тонколат Л. В. БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ <i>AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA</i> L. У СТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ.....	97
Гончарук В.В., Подзерей Р.В., Парахненко В.Г ЛІСОВІ ЕКОСИСТЕМИ ТА ЇХ РОЛЬ У БІОСФЕРІ Й СОЦІОСФЕРІ.....	100
Дорошенко Ю.В., Катревич М.В., Оверченко І.Г. ВИДОВИЙ СКЛАД ТРАВ'ЯНОГО ПОКРИВУ ДІБРОВИ ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕНДРОПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ.....	102
Драган Н.В., Пидорич Ю.В., Оверченко І.Г., Кривдюк Л.М. ВІДПАД ГОЛОВНИХ ПАРКОТВІРНИХ ВИДІВ В ДЕНДРОПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ.....	104
Драган Н.В., Бойко Н.С., Дойко Н.С., Пидорич Ю.В. ВІТАЛІТЕТНИЙ СПЕКТР ПОПУЛЯЦІЇ ДУБУ ЗВИЧАЙНОГО В ВІКОВІЙ ДІБРОВІ ДЕНДРОПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ.....	108
Жиліна Т.М., Шевченко В.Л., Ушакова Л.І. ГРУНТОВІ НЕМАТОДИ ЛІСІВ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	112
Жуковський О.В., Краснов В.П. ІНТЕНСИВНІСТЬ НАДХОДЖЕННЯ ¹³⁷Cs У СУПЛІДДЯ ВІЛЬХИ ЧОРНОЇ У РІЗНИХ УМОВАХ ЗВОЛОЖЕННЯ ГРУНТІВ ЛІСІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	114
Зав'ялова Л.В., Протопопова В.В., Шевера М.В., Дідух Я.П., Кучер О.О., Чорней І.І., Любінська Л.Г., Коломійчук В.П. ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНВАЗІЙНОСТІ ДЕРЕВНО-ЧАГАРНИКОВИХ ВИДІВ.....	116
Карпович М. С. ВПЛИВ СОСНОВОГО ШОВКОПРЯДА НА СТІЙКІСТЬ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ.....	120
Коваль І.М., Максименко Н.В., Воронін В.О., Гололобов В.В. РАДІАЛЬНИЙ ПРИРІСТ ГІРКОКАШТАНА ЗВИЧАЙНОГО (<i>AESCLUS HIPPOCASTANUM</i>) В ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕННЯХ М. ХАРКОВА.....	123

Левченко В. Б., Шемет О. І. ПРОДУКТИВНІСТЬ СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ В КОНТЕКСТІ ПОГОДНО-КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН В УМОВАХ ПОЛІСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА.....	125
Лозінська Т. П., Надточій Б. В. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЧЕРКАЩИНИ.....	129
Лукаш О.В., Захарченко А.О. ЛІСРОСЛИННІ УМОВИ ТА СИНТАКСОНОМІЯ ЧОРНИЧНИКІВ УРОЧИЩА «СХІДНІ ПІСКИ» (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛ.).....	131
Мартинчук І. В., Шевчук Б. В., Покотілов А. В., Журавський А. О. Стремедловський В. В. ОСОБЛИВОСТІ БІОЛОГІЇ <i>TORTRIX VIRIDANA</i> L. В УМОВАХ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	133
Мельник Є.Є., Сидоренко С.Г., Ворон В. П., Коваль І. М. ВПЛИВ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА НИЗОВИХ ПОЖЕЖ НА СТАН СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ М. КРЕМЕНЧУК.....	135
Вітенко В. А., Павлов В. В. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ <i>VISCUM ALBUM</i> L. В МІСТІ УМАНЬ...	137
Свердлов В.О. ВИДОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ВЕСНЯНИХ ЕФЕМЕРОЇДІВ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ ТА ЇХ ОХОРОНА.....	140
Скольський І.М., Ткачук О.М. УНІКАЛЬНІСТЬ ТА ОХОРОНА ДАВНІХ БУКОВИХ ЛІСІВ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «РОЗТОЧЧЯ».....	144
Соломаха Н.Г., Юрченко В.А. СУЧАСНИЙ СТАН ПОСТПРОГЕННИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАПОВІДНОГО УРОЧИЩА «ШАМРАЄВА ДАЧА».....	148
Стороженко Ж.В. ЛІСОВІ БІОТОПИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ХОТИНСЬКИЙ».....	151
Кімейчук І.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВСЮДЖЕНОСТІ ТА РОЗВИТКУ СОСНОВОЇ ГУБКИ В НАСАДЖЕННЯХ ФЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛГ» ДСГП «ЛІСИ УКРАЇНИ».....	153
Секція 9. ОРГАНІЗАЦІЯ, УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	
Казначєєва О.О. ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ПОТРЕБ МИСЛИВСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	158
Терещук М.М. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЛІСОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	161
Шпильова Ю.Б. ПРИВАТНІ ЛІСИ ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	165

7. Чайка І. А. Інформаційна культура студента : навч. посібник для студ. ВНЗ педагогічного профілю. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. 139 с.

УДК 622.271.33:[502.5:631](045)

СОВГІРА С.В., д-р. пед. наук, професор

РАБИЙ М. П., здобувач вищої освіти

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Email: sovginasvitlana@gmail.com, supermkpko@gmail.com

ЛАНДШАФТНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ КАР'ЄРІВ В АГРОЛАНДШАФТАХ

У публікації розкрито ландшафтний підхід у вивченні кар'єрів в агроландшафтах. Розкрито складність переведення землеробства на агроландшафтну основу різноманітність ґрунтово-кліматичних та рельєфних умов, наявність значної кількості діючих та покинутих кар'єрів).

Ключові слова: ландшафтний підхід, кар'єри, агроландшафти, природні комплекси, ландшафтне природокористування.

На сучасному етапі на першому місці постає проблема оптимізації землекористування та збереження екологічного каркасу природних комплексів. Розв'язати цю проблему має адаптивно-ландшафтний землеустрій, що є основою систем землеробства нового покоління. Він передбачає, з одного боку, максимальне врахування та збереження природних ресурсів, з іншого – обмеження антропогенного впливу, що негативно впливає на довкілля. При переході до адаптивно-ландшафтного землеробства необхідне в першу чергу знання специфіки місцевих природних ландшафтів, зокрема кар'єрів, а тому потрібно створення широкої просторової та тематичної інформаційної бази.

Аналіз досягнень географічної та сільськогосподарських наук показав, що накопичений досвід дозволяє вивести сільськогосподарське землекористування на якісно нові рівні, названі ландшафтними, ландшафтно-екологічними, системно-екологічними. Ландшафтне природокористування базується на вченні про системи природи і суспільства, природно-антропогенних системах, що утворюються в процесі їх взаємодії. У сільськогосподарському природокористуванні до таких систем належать агроландшафти.

Науковці наголошують на необхідності оптимізації антропогенного впливу на природу та висувають концепцію ландшафтного підходу до її побудови (Л. Вакулук [1], Г. Денисик [2], Н. Міронова [3], Є. Іванов [4], Л. Сорокіна [5]). Ландшафтний підхід є частиною загального системного підходу, в основі якого лежить ідея цілісності досліджуваних об'єктів та єдності їх внутрішньої динаміки. Суть ландшафтного підходу полягає у системному аналізі взаємодії природної та антропогенної складових у сучасних ландшафтах та оцінці результатів змін та наслідків у навколишньому середовищі.

З позицій моносистемної моделі агроландшафт розглядається як система, що складається з взаємопов'язаних природних та антропогенних компонентів.

Полісистемна модель дозволяє підходити до розгляду агроландшафту з позицій його просторової структури, що складається з взаємопов'язаних територіальних компонентів різного ієрархічного рівня. Територіальна модель представлена дрібними територіальними комплексами (місцями, урочищами, фаціями) та набором типів землекористування зі своєю технологією господарювання. Морфологічне розмаїття залежить від вертикального розчленування та великої кількості мезоформ рельєфу, що формує територіально-ресурсний потенціал агроландшафту. Межі морфологічних одиниць зазвичай визначають межі тієї чи іншої сільськогосподарської діяльності.

Територіальна локалізація такої діяльності відображається в законі функціональної відповідності, за яким кожному типу природних територіальних комплексів властивий певний набір фактичних, можливих та бажаних видів використання та меліорації. З нього випливають два принципи: 1) функціональної тотожності (ділянки одного ландшафтного виду можуть і повинні використовуватись однаково); 2) функціональної однорідності (використання одного ландшафтного виду має бути однаковим на всіх ділянках). Першим кроком у цьому напрямі має бути типізація ландшафтних таксонів.

З позицій ландшафтного підходу у сільськогосподарській діяльності найцікавіші місцевості та урочища. На їх території можлива реалізація тієї чи іншої спеціалізації з урахуванням максимальної адаптивності до природних умов. Ландшафтному підходу характерні всі риси системи: цілісність об'єкта, що вивчається, обумовлена взаємовідносинами його елементів і зв'язками з середовищем; наявність ієрархічно підпорядкованих систем, які виступають як сукупність інших систем і входять до систем вищого рангу; відкритість систем, що виявляється в саморегулюванні та в стійкості до зовнішніх впливів. Цілісність проявляється у стійкості до зовнішніх впливів, у наявності меж, упорядкованості структури, посиленні внутрішніх зв'язків порівняно із зовнішніми. Одна з важливих особливостей ландшафтного підходу – розгляд не тільки об'єкта вивчення, але і його середовища як ієрархічно складно сформованого цілого.

Формування систем землеробства, адаптованих у відповідності до природних факторів території, має відбуватися відповідно до структурно-функціональної ієрархії ландшафту. Донедавна ця проблема обмежувалася лише виділенням агровиробничих груп ґрунтів. Їх недоліком при формуванні систем землеробства є обмежена оцінка та облік геоморфологічних, літологічних, гідрологічних та мікрокліматичних умов.

Основою систем землеробства нового покоління є адаптивний ландшафтний землеустрій. Адаптивно-ландшафтний землеустрій передбачає: агроекологічну типізацію земель за ресурсами та лімітуючими факторами ґрунтової родючості, тепла, вологи та потенціалу розвитку деградаційних процесів; функціонально-цільову типізацію земель з оптимізацією співвідношення угідь та структури посівних площ; формування природоохоронної інфраструктури агроландшафту; уточнення спеціалізації господарства та схеми розміщення сівозмін по території на базі комплексного аналізу природно-господарських ресурсів та ефективності їх використання.

Найважливішими технологічними елементами адаптивно-ландшафтних систем землеробства є: адаптоване до місцевих умов ландшафту та диференційоване по

території господарства агроекологічне регламентування агротехнічних навантажень на ґрунтовий покрив; адаптивний підбір культур, сортів та сівозмін, технологій вирощування культур з урахуванням агроекологічних особливостей земель; раціональні з погляду екології та економіки землекористування біологізації землеробства та гнучкі агротехнології; консервація та меліорація деградованих земель, підвищення стійкості продуктивності проблемних агроландшафтів.

Під науковим обґрунтуванням систем землеробства розуміються інтегральні територіальні геосистеми, що складаються із двох взаємодіючих підсистем – природної та антропогенної. Таке розуміння агроландшафтів дозволяє розглядати їх з позицій ландшафтного підходу: при формуванні сільськогосподарських ландшафтів повинні враховуватися їх цілісність, ієрархічність і відкритість. Складність переведення землеробства на агроландшафтну основу полягає у великій різноманітності та своєрідності ґрунтово-кліматичних та рельєфних умов, різному рівні ведення сільськогосподарського виробництва, наявності значної кількості діючих та покинутих кар'єрів. Спільним для більшості агроландшафтів є морфологічна складність ландшафтів, водна і вітрова ерозія ґрунтів та інші. Тому створення високопродуктивних та екологічно стійких агроландшафтів має бути максимально наближеним до природних аналогів. Це єдиний шлях збереження родючості ґрунтів, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Перехід до адаптивно-ландшафтного землеробства повинен спиратися на знання специфіки місцевих природних ландшафтів, а тому вимагає створення великої інформаційної бази, особливо значущу роль при збиранні, зберіганні та аналізі просторової інформації повинні грати геоінформаційні системи та ГІС-технології.

Список літератури

1. Вакулук Л. А., Радзій В. Ф. Ландшафтні основи землеустрою: методичні вказівки. Луцьк : Вол. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. 44 с.
2. Денисик Г. І., Задорожня Г. М. Похідні процеси та явища в ландшафтах зон техногенезу. Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2013. 220 с. («Процеси і явища в антропогенних ландшафтах»).
3. Дослідження порушених ландшафтів північно-східної частини Хмельницької області методами дистанційного зондування Землі / Міронова Н.Г., Артамонов Б.Б., Штангрет В.П.; Вальчишин В.Б., Вишняков В.Ю.; Шумейко В.В. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18.12. С.71–77.
4. Іванов Є. Ландшафти гірничо-промислових територій : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2007. 334 с.
5. Сорокіна Л. Ю. Генетико-ландшафтознавче дослідження антропогенно змінених ландшафтів України : автореф. дис. ... доктора геогр. наук : 11.00.11. Київ, 2021. 43 с.